שבעת ימים פרק ראשון יומא

שקיקלוס מלכי עובדי כוכבים [מ]. שהקטירו עליה לעבודת כוכבים במקדש. קתני [נ] בגמרא הטלאים שהיו במערבית דרומית: **מאן סגנ מדום.** הא מתניתין דמסכת מדות [ס] היא: **ר"א בן יעקב היא.** דסתמיה דמתניתין דמדות קיימי כוותיה: **היכה אורך.** מן המזרח למערב על רוחב מן הפאון לדרום: **ומשלחין פתח הדוד.** דכתיב (במדבר ו) ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: **נשים המצורעין.** מפרש בפירקין דלקמן [ע] שאם המצורעין טובלין בשמיני לטהרתן כשבאין להכנס יהיהן לבהונות אע"פ שטבל מבערב: **אמר ר"א בן יעקב שבחתי כו'.** מכלל דריש"א ר"א בן יעקב קאמר לה: **פ"נ מסתברא.** דסתמת דמדות ר"א קאמר לה: **דתנן כל הכבשים וכו'.** ולא מצית מוקמת לה אלא כר"א בן יעקב: **כל הכבשים שהיו שם.** בכל בניני הר הבית היו גבוהין הרבה מאד עד שהיו כל פתחים שבהן גבוהין כ' אמה לבד ממה שעל הפתחים הרבה מאד: **חוץ מכוסל מזרחי.** הוא התחתון לרגלי הר הבית שבו נכנסין לחיל שלפני עזרת נשים ומן החיל נכנסין לעזרת נשים ומעזרת נשים לעזרה הגדולה: **שבהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה.** הוא הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם ופני הכהן למערב: **ומתכוין ורואה.** מעל גובה רצף הכותל דרך השערים שלפנים הימנו פתחו של היכל כשהוא מזה כנס כדכתיב (במדבר יט) והזה אל נוכח פני אהל מועד וגו' ואם היתה הכותל גבוה אע"פ שהשערים מכוונים זה כנגד זה שער הר הבית כנגד שער עזרת נשים ושער עזרת נשים כנגד שער העזרה הגדולה ושער העזרה כנגד פתח היכל לא היה יכול לראות את פתח היכל דרך פתחים לפי שההר הולך ומגביה ועולה עד שקרקע פתח היכל גבוה כ' אמות יותר מקרקעי רגלי הר הבית ונמצאת איקפופת היכל גבוהה ממשקוף פתח הר הבית ולא יוכל לראות אלא פתח היכל דרך אותו פתח: **ותנן כל הפתחים וכו' ותנן לפנים הימנו וכו'.** כל הני תנן ותנן דקא מייתי הכא לפרושי אמי דלא משכחת לאיכסי פיתחא תתאה במעלות הר הבית אלא לר' אליעזר בן יעקב: **גבוהין עשרים אמה.** כיון דגבוהין עשרים אמה לא משכחת שנסתם במעלות ההר לרבנן: **לפנים ממנו סורג.** (ב) היה שם לפנים מכותל מזרחי והיא מחיצה העשויה נקבים נקבים כסילוגי מטה של חבלים ועושין אותה בדפי עץ חרוכים וקלרים שקורין לט"ש ומרכיבין אותן זו על גב זו בחלכסון ויקורין אותן בלע"ז פרולג"ר: **לפנים.** מאותו סורג היה מקום פנוי י' אמות והוא נקרא חיל: **ושתים עשרה מעלות היו.** באותן י' אמות שההר מגביה מן הסורג עד שער עזרת נשים רוס כל מעלה ומעלה חצי אמה הרי שעלה קרקע עזרת נשים ו' אמות: **ושלחה.** משך רוחב המעלה חצי אמה ואורכה כל רוחב ההר לצפון ולדרום: **ע"ו מעלות.** גובה קרקע עזרת ישראל מעזרת נשים הרי שעלה ההר י"ג אמה וחצי: **ותנן כיון דאולם למזרח י"ב מעלות.** הרי שגבה קרקע היכל מקרקע הר הבית התחתון תשע עשרה אמה וחצי עדיין נשאר מן הפתח התחתון חצי אמה עליונה לראות דרך שם חצי אמה התחתונה של חלל פתח ההיכל: **ותנן ר"א בן יעקב אומר מעלה היפה.** עוד בעזרת ישראל וגבוהה אמה ואורכה ברוחב כל העזרה: **ודוכן.** של לוים בנוי עליה וגבוה אמה וחצי: **וכו' ג' מעלות של חצי** (ד) **אמה.** שעולין בהן לדוכן: **אי אמרת בשלמא.** סתמת דקתני דכותל מזרחי נמוך כדי לראות ממעל לו דרך שערי עזרת נשים ועזרת ישראל את חלל פתח ההיכל: **ר"א היא.** דאית ליה מעלה וגבה קרקע ההיכל מקרקע התחתון כי אמה וחצי (ה): **היינו דאיכסי ליה.** פתח התחתון בגובה קרקע ההיכל: **אלא אי אמרת רבנן.** הרי לא עלו המעלות אלא י"ז אמה וחצי ופסק ליה פלגא אמתא דמיתחזי ליה פתח ההיכל בגוויה לכהן שבהר הזיתים: **רב אדא בר אהבה אמר הא מני.** דקתני דכותל מזרחי הולך להיות נמוך ר' יהודה היא דאמר המזבח עומד בחמצע העזרה כנגד הפתחים ונמצא גובהו קומה את הפתח התחתון שהרי עלה קרקע עזרת ישראל מקרקע התחתון י"ג אמה וחצי אמה קודם שהגיע למזבח והמזבח גובהו תשע הרי עשרים וחמש וחצי:

עשר

דרומית מזרחית היא היתה לשבת לחם הפנים. לקמן (דף יז.) פריך לדעיל בממתיתין דתמיד מוכח דהיא היתה בקרן מזרחית לפונית דקא חשיב מלבחה טלאים שהיתה בקרן מערבית לפונית עד לשבת לחם הפנים ד' לשבת וכי מקפת דרך ימין נמצאת לשבת לחם הפנים בצפונית מזרחית ומשני לה וקשיא לן ליפרוך נמי דלעיל קאמר דשאר שמי לשבתות היו לשבת המותמות ולשבת בית המוקד והכא קאמר שבאחת גגו בית חשמונאי כו' ובאחת יורדין לבית הטבילה י"ל עוגא אוכא לשבת ומיני כלים שמשמשין שנים ושלשה דברים: **הא איבא פלגא דאמתא.** הא דלא משני שהיכל היה לו אסקופה למטה בפתחו שהיתה גבוה חצי אמה דקיס ליה שלא היה כך ואח"ל שהיה לו היה לשאר העשויים כמו כן ואל"כ אכתי אוכא פלגא דאמתא דמתחזי פתחא בגוויה: **הא** מני ר' יהודה דאמר מזבח ממוצע וכו'. ואיכסי ליה פיתחא בגובהו של המזבח העומד בפניו ומפסיקו והכא נמי הוה מצי למימר ר"ש היא דאמר בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נג.) כוליה מזבח בצפון קלי דמזבח והכבש מכסין בפני הפתח לאף על פי שהכבש יורד ומשפע לצד הדרום המדקדק

דרומית מזרחית היא לשכה שהיו עושין בה לחם הפנים [מ]מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי עובדי כוכבים[נ] צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה אמר רב הונא מאן תנא מדות ר"א בן יעקב היא [ס]דתנן [ע]עזרת נשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב מאה ושלשים וחמש [פ]וארבע לשכות היו בד' מקצועותיה ומה היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת הנזירים ששם נזירים מבשלים את שלמיהן ומגלחין שערן ומשלחין תחת הדוד מזרחית צפונית היא היתה לשכת [צ] דיר העצים ששם כהנים בעלי מומין עומדין ומתליעין בעצים שכל עץ שיש בו תולעת פסול לגבי מזבח צפונית מערבית היא היתה לשכת המצורעין מערבית דרומית אמר ר"א בן יעקב שבחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר בה היו נותנין יין ושמן והיא היתה נקראת לשכת בית שמניא ה"נ מסתברא דר"א בן יעקב היא דתנן [ק]כל הכתלים שהיו שם היו גבוהין [ר]חוץ מכותל מזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה [ש] ומכוון ורואה כנגד פתחו של היכל בשעת הזאת הדם [ת]ותנן [א]כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמות [ב]ותנן [ג]לפנים ממנו סורג [ד]ותנן [ה]לפנים ממנו החיל עשר אמות [ו]ושתים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה [ז]ה"ט"ו מעלות עולות מתוכה היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה [ח]ותנן [ט]בין האולם ולמזבח כ"ב אמה [י]ושתים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה [כ]חצי אמה [ל]ותנן ר"א בן יעקב אומר [מ]מעלה היתה שם וגבוה אמה ודוכן נתון עליה ובו שלש מעלות של חצי חצי אמה אי אמרת בשלמא ר"א בן יעקב היא היינו דאיכסי ליה פיתחא אלא אי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פיתחא בגוויה אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא רב אדא בר אהבה אמר [נ]הא מני רבי יהודה היא [ס]דתניא רבי יהודה אומר המזבח ממוצע ועומד באמצע עזרה ושלשים ושתים אמות היו לו

עשר

מסורת הש"ס

א) [ע"ז נב:], ב) [כס"ת], מלכי יון], ג) מדות פ"ב מ"ה, ד) נ"ז שם מ"ד, ה) מדות פ"ב מ"ג לקמן לא, [זבחים נה:], ו) [מדות פ"ב מ"ג], ז) [נ"ז שם מ"ג], ח) מדות פ"ב מ"ה, ט) שם פ"ג מ"א, י) [גיר' פרר המשנה ופלוגה אמה ועיין בכ"מ פ"ו מהל' בית המקדש הלכה ו], כ) [שם פ"ב משנה ו], ל) זבחים נח:, מ) כס"מ: מלכי יון, נ) [דף ל:], ס) עי' מ"א ד"ה לא,

גליון הש"ס

גמ' הא מני ר"י היא. עי' לקמן ל ע"ב תוס' ד"ה ר"י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשכת העצים כל"ל ותי' דיר ממתן: (ב) שם נהר המשחה ומחבורן ורוחה: (ג) רש"י ד"ה שפיקלוס קתני מיהת בגמרא: (ד) ד"ה מתן וכו' דמסקת מדות לאל"ר היא דסתמיה כל"ל ותי' היא נתחק והד"מ: (ה) ד"ה לפנים ממנו סורג. סורג של חצי חצי אמה:

תוס' ישנים

חוץ מכותל מזרחי. לא כמי למימר שאותו לא היה גבוה יותר מארבעים אמה אבל ארבעים אמה היה גבוה שהרי לעזרת נשים גבה אותה קרקע שם אמות ואותו כותל היה גבוה ארבעים אמה שבולם היו כך וגובה הפתח כ' אמה מן הפיקוקיה נמצא שהמשקוף של עזרת נשים לא היה גבוה אלא שם אמות ויותר ממשקוף כותל שער מזרחי שגובהו היה כ' אמה כמו כן נמצא צריך שיהיה שלא יהא הכותל מזרחי גבוה מעל שער של עזרת נשים ו' אמות שא"כ אין יוכל לראות פתחו של היכל מעל כותל מזרחי דרך שער עזרת נשים ונמצא שלא היה כותל מזרחי זה של תחילת הר הבית גבוה כ"ו אמה: ותנן כיון דאולם כו'. ושלחה אמה גר' כדאולם נפקדים ישנים ובמס' מדות וכן מוכח נמי התם דתנן כל מעלות שהיו שם שלמן חצי אמה חוץ של אולם: אי אמרת בשלמא ר' אליעזר בן יעקב היינו דאיכסי ליה פיתחא. מה שפי' בקונטרס דלר' אליעזר גובה קרקע עזרת כהנים עשרים אמה ומתאה לא דק דבמס' מדות מוכיח בהדיא שכולם המעלות של דוכן היו בכל אורך עזרת כהנים דקתני נמצא עזרת כהנים גבוה משל ישראל שתי אמות ומתאה: (מאן תנא מדות) [הא מני] ר' יהודה היא. לפי (מה) שפי' רבינו שלמה מפי ה) (עצמו) קשה היכי מוכח דמדות ר' יהודה היא מדלא אמרינ' אליעזר בן יעקב ומה הוכחה היא זו דילמא תנא אחריתא הוא דאית ליה לקמן פרק הוציאו לו (דף נג.) ומנחות (דף נח:) דכוליה

ה) נ"ל דרומי.

עין משפט נר מצוה

עא א ב מי' פ"ה מהל' בית המקדש הל' ז:
עב ג מי' פ"ו הלכה ה:
עג ד מי' שם פ"ה הל' ג ו הלכה ה:
עד ה ו שם הלכה נ:
עה ז שם פ"ו הל' ח:
עו ח שם הלכה כ:
עז ט שם פ"ה הל' יב:
עח י שם פ"ו הלכה ד:
עט כ שם הלכה נ:

לעזי רש"י

לטי"ש. פסיסים.
פרודנ"י [פרודנ"א]. סבבה. סורג.

רבינו חננאל

דרומית מזרחית היא היתה לשכת עושי לחם הפנים. הנה לשכת טלה קרבן במקצוע מערבית דרומית היא עומדת, ואיך שנה התנא של תמיד כי היא במקצוע צפונית מערבית. ומשנינן מאן תנא מדות ר' אליעזר בן יעקב כלומר חולק עליו על התנא ששנה התמיד. דתנן עזרת הנשים היתה אורך קל"ה על רוחב קל"ה וארבע לשכות היו בארבע מקצועותיה כו' עד מערבית דרומית, א"ר אליעזר בן יעקב שבחתי מה היתה משמשת. הכי נמי מסתברא דתנא דמידות ר' אליעזר בן יעקב היא, דתנן כל הכתלין שהיו במקדש היו גבוהין חוץ מכותל מזרחי שהוא נמוך שהכהן השורף הפרה עומד בהר המשחה ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם, ותנן כל הפתחים שהיו שם גובהן כ' אמה, ורחבן י' אמה, ותנן לפנים הימנו החיל כו', ומצאנו י"ב מעלות כל מעלה רומה חצי אמה, ומעזרת הנשים לעזרת ישראל ט"ו מעלות, ובין האולם להיכל י"ב מעלות. נמצאו ל"ט מעלות כל מעלה גובהה חצי אמה הנה י"ט אמה וחצי. ולדברי זה התנא אינו צריך להגמיך הכותל המזרחי אע"פ שיגביהנו ק' אמה (הפתח שעל הכותל) (הכותל שעל הפתח) המזרחי, כיון שגבהו [של פתח] כ' אמה נשאר מן הפתח חצי אמה שלא כיסהו המעלות הללו, ויכול לראות פתוכו פתח ההיכל. אלא כיון ששנה כי כותל המזרחי היה נמוך כדי לראות מעליו פתח ההיכל, למדנו שדברי ר' אליעזר בן יעקב הן שמוסיף על המעלות הללו שתי אמות וחצי גובה, דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר מעלה היתה שם ונגבהה אמה ודוכן נתון עליה ובו ג' מעלות של חצי חצי חצי אמה, שנמצא גובה המעלות והדוכן כ"ב אמה, ונתכסה הפתח כולו, לפיכך הוצרכו לעשות כותל נמוך. **מא** רב אדא לאוקמה למידות לרבי יהודה, דתני מזבח ממוצע ועומד באמצע עזרה מכוין כנגד היכל וכותליו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com